

De vooruitgang van de West-Vlaanderen,

GUIDO DECLERCQ

Lid van het
Direktiekomitee W.E.R.

Van 1950 tot 1961 is de **industriële** tewerkstelling in West-Vlaanderen vermeerderd met ruim 23.000 eenheden, of 25 %. In het Rijk bedroeg het aangroepercentage voor deze zelfde periode amper 7 %. De tewerkstelling bleef stationair in Oost-Vlaanderen en daalde met omtrent 10 % in Henegouwen.

Laten wij, om onze positie ook even in het ruimer geografische verband te verduidelijken, nog een paar andere cijfers geven : in Nederland was er een aangroei van 18 %, in Frankrijk van 6 % en in Duitsland van meer dan 50 %.

Deze bijdrage is gewijd aan de evolutie van

de tewerkstelling in West-Vlaanderen sinds 1950, zoals zij blijkt uit de gegevens van de Rijksmaatschappelijke Zekerheid, waaraan alle cijfers ontleend zijn.

In een volgend artikel zullen wij nagaan vanwaar het extra aanbod om de snel toenemende vraag naar arbeid te voldoen gekomen is, en ook de vraag onderzoeken of verdere uitbreiding van de industriële tewerkstelling in hetzelfde tempo kan voortgezet worden.

De algemene evolutie van de tewerkstelling in West-Vlaanderen en in het Rijk vanaf 1950 blijkt uit tabel 1.

Tabel 1 : Tewerkstelling, 1950-1961

	West-Vlaanderen		Rijk		Aandeel van West-Vl. in het Rijk
	Werknemers	Index (1950 = 100)	Werknemers	Index (1950 = 100)	
30.6.1950	151.631	100,0	1.778.026	100,0	8,5 %
1951	158.699	104,7	1.859.628	104,6	8,5
1952	151.402	99,8	1.817.505	102,2	8,3
1953	154.405	101,8	1.805.188	101,5	8,6
1954	158.768	104,7	1.809.262	101,8	8,8
1955	164.103	108,2	1.851.609	104,1	8,9
1956	169.038	111,5	1.904.575	107,1	8,9
1957	171.518	113,1	1.938.214	109,0	8,8
1958	167.665	110,6	1.912.482	107,6	8,8
1959	169.868	112,0	1.871.088	105,2	9,1
1960	178.067	117,4	1.898.673	106,8	9,4
1961	186.527	123,0	—	—	—

De tewerkstelling in West-Vlaanderen, inbegrepen deze in de niet-industriële sectoren, is met circa 35.000 eenheden gestegen sinds

1950, en omvat einde juni 1961 reeds 187.000 personen. Op dit ogenblik is het cijfer van 190.000 zeker overschreden. Van 8,5 % van

tewerkstelling in sinds 1950

de tewerkstelling van het Rijk in 1950 is het aandeel van West-Vlaanderen reeds tot 9,4 % gestegen in 1961.

Te noteren valt dat de vertraging in de uitbreiding van de tewerkstelling in het Rijk in 1958, welke o.a. te verklaren is door de achteruitgang van de mijnactiviteit, voortgeduurd heeft tot in 1960. In West-Vlaanderen, waar de recessie van 1957-58 eveneens voelbaar was, is de vertraging van kortere duur. Wij trekken hierop de aandacht : onze economie beweegt zich klaarblijkelijk op een andere trendmatige fond dan amper tien jaren geleden, toen de zwakkere ontwikkeling van onze economie o.m. tot uiting kwam in langere conjuncturele inzinkingen. De verandering in het economische klimaat is markant. In

plaats van stagnatie is er thans « groei », ook doorheen de tijdelijke conjuncturele inzinkingen en recessies.

Het interesseert ons allereerst te weten, hoe deze merkwaardige aangroei van de tewerkstelling in West-Vlaanderen geografisch gespreid is. Nemen wij om te beginnen de administratieve indeling van de arrondissementen (Tabel 2). Zelfs het arrondissement Veurne, dat de geringste vooruitgang boekte, nl. 13,5 %, kende een **relatief** sterkere ontwikkeling, althans onder het oogpunt van de tewerkstelling, dan het Rijk in zijn geheel. De hoogste procentuele aangroei van de tewerkstelling tussen 1950 en 1961 komt voor in het arrondissement Brugge, met 35,8 %.

Tabel 2 : Tewerkstelling per arrondissement, 1950-1961

Arrondissement	30-6-1950	30-6-1955	30-6-1960	30-6-1961	Evolutie	
					Absoluut	%
Brugge	29.723	31.427	38.573	40.370	+ 10.647	+ 35,8 %
Diksmuide	2.360	2.367	2.749	2.953	+ 593	+ 25,1
Ieper	8.057	8.838	9.721	10.226	+ 2.169	+ 26,9
Kortrijk	59.442	64.919	68.205	71.247	+ 11.805	+ 19,9
Oostende	15.528	17.801	17.743	18.373	+ 2.845	+ 18,3
Roeselare	23.504	25.011	26.985	28.554	+ 5.050	+ 21,5
Tielt	8.090	8.545	8.576	9.212	+ 1.122	+ 13,9
Veurne	4.927	5.195	5.515	5.592	+ 665	+ 13,5
West-Vlaanderen	151.631	164.103	178.067	186.527	+ 34.896	+ 23,0

Het zijn nochtans de absolute cijfers die hier van betekenis zijn. In de arrondissementen Kortrijk, Brugge en Roeselare is de totale tewerkstelling met 27.500 eenheden gestegen, hetgeen 78 % vertegenwoordigt van de aangroei in de gehele provincie. Deze drie arrondissementen bevatten thans 75 % van de tewerkstelling in West-Vlaanderen, nl. 140.000 plaatsen op 186.527. De vermeerdering in de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne samen bedroeg 3.400 eenheden.

*
**

Wij zullen hieronder deze geografische spreiding nog verder onderzoeken, maar ons daartoe beperken tot de **industriële** tewerkstelling, waarvan de ongelijke spreiding het sterkst in het oog springt. De tewerkstelling, zoals zij geregistreerd wordt in de cijfergegevens van de R.M.Z., bevat immers naast de tewerkstelling in de industriële bedrijven ook nog de tewerkstelling in de landbouw en de visserij, in de zog. extractieve bedrijven (waarvan geen in West-Vlaanderen), in het bouwbedrijf, het transportbedrijf, de han-

De Maatschappij die U en uw streek
best kent en zich dan ook het best
aanpast aan UW verzekeringsproble-
men van

BRAND, LEVEN en
ONGEVALLEN

Zetel en Burelen :

KORTRIJK

Lange Steenstraat 20

Telefoon : (056) 201.38

Bijhuis :

BRUGGE

Garenmarkt 6. Telefoon : (050)324.40

Inspekties te :

Ieper - Waregem - Oostende -
Roeselare - Moeskroen - Menen -
Deerlijk - Waasmunster - Aalst -
Antwerpen - Oudenaarde.

delsondernemingen, de hotelbedrijven en de sektor van de persoonsverzorging en in de overheidsdiensten (Tabel 3).

Onze provincie telde in 1961 nog 3.631 bezoldigde werkkrachten in de landbouw en 2.083 in de visserij, hetzij samen 26 % van het overeenkomstig totaal voor het Rijk. Zowel in West-Vlaanderen als in het Rijk is de tewerkstelling in de landbouw van 1950 tot 1961 (1960) achteruitgelopen met ruim 30 %. De tewerkstelling van bezoldigden in de visserij bleef nagenoeg konstant. De tewerkstelling in het bouwbedrijf steeg in West-Vlaanderen met 27 %, tot 26.200 een-

heden ; deze in het transportbedrijf daarentegen daalde met 9 %, tot 2.700 eenheden. Terwijl de tewerkstelling in de industrie, het bouwbedrijf en de transport gestegen is met circa 25 %, geven de handels- en de dienstensektoren stijgingen te zien van respectievelijk 47 % en 41 %. De aangroei van de tewerkstelling in de horeca-bedrijven en in de sektor van de persoonsverzorging, nl. 2.500 eenheden, compenseert praktisch het verlies aan werkgelegenheid in de landbouw. Wij trekken er volledigheidshalve de aandacht op, dat het hier in beide gevallen alleen de tewerkstelling betreft van bezoldigden, die onderworpen zijn aan de R.M.Z.

Tabel 3 : Tewerkstelling per bedrijfstak, 1950-1961

Bedrijfstak	West-Vlaanderen				Rijk	
	30-6-1950	30-6-1961	Evolutie 1950-1961		30-6-1960	Evolutie 1950-1960 pCt
			Absoluut	pCt		
A. Landbouw	6.314	3.631	— 2.683			
B. Visserij	2.159	2.083	— 76			
Totaal A+B	8.473	5.714	— 2.759	— 32,6	21.893	— 31,2
C. Extraktieve bedrijven .					126.245	— 29,9
D. Voedingswarenbereiding	5.117	7.511	+ 2.394	+ 46,8	76.227	+ 10,8
Drankbereiding	2.337	2.213	— 124	— 5,3	27.784	— 0,2
Chemische nijverheid . .	1.788	1.991	+ 203	+ 11,4	67.323	+ 26,6
Houtbewerking	6.444	9.592	+ 3.148	+ 48,9	44.426	—
Papiernijverheid, boekbe-						
drijf, fotografie	1.856	2.602	+ 746	+ 40,2	54.024	+ 14,8
Textielnijverheid	42.915	40.955	— 1.960	— 4,6	145.316	— 22,8
Kledingsnijverheid . . .	9.282	12.192	+ 2.910	+ 31,4	84.215	— 3,7
Prod. en distributie van						
gas en elektriciteit . . .	1.873	1.717	— 156	— 8,3	19.669	+ 2,8
Bedrijven v. niet-metaal-						
houdende delfstoffen . .	5.763	7.077	+ 1.314	+ 22,8	71.307	+ 12,5
Metaalnijverheid	13.277	26.653	+ 13.376	+ 100,7	373.435	+ 24,0
Kunst- en precisienijver-						
heid	533	901	+ 368	+ 69,0	15.089	+ 13,7
Overige industriële be-						
drijven	1.431	2.480	+ 1.094	+ 76,5	37.417	+ 2,7
Totaal industriële bedrij-						
ven	92.616	115.884	+ 23.268	+ 25,1	1.016.232	+ 6,9
E. Bouwbedrijf	20.660	26.265	+ 5.605	+ 27,1	200.564	+ 13,6
F. Transportbedrijf	2.990	2.716	— 274	— 9,2	62.907	+ 16,5
Totaal D+E+F	116.266	144.865	+ 28.599	+ 24,6	1.279.703	+ 8,4
G. Handelondernemingen .	11.661	17.126	+ 5.465	+ 46,9	267.845	+ 36,5
H. Hotelbedrijf en						
persoonsverzorging . . .	6.045	8.522	+ 2.477	+ 41,0	65.961	+ 25,3
I. Overheidsdiensten en						
andere	9.186	10.300	+ 1.114	+ 12,1	137.026	+ 0,5
Algemeen Totaal	157.631	186.527	+ 34.896	+ 23,0	1.898.673	+ 6,8

In de industriële sektor werd de grootste aanwinst geboekt in de metaalnijverheid. Van 1950 tot 1961 is de tewerkstelling in de Westvlaamse metaalverwerkende nijverheid verdubbeld; zij bedraagt thans 26.700 eenheden, en neemt de tweede plaats in onder de Westvlaamse bedrijfstakken, vóór het bouwbedrijf maar na de textielnijverheid welke met 41.000 tewerkgestelden nog altijd de eerste rang bekleedt. De textielnijverheid omvatte in 1950 nog 28 % van de totale tewerkstelling in West-Vlaanderen, maar thans nog slechts 21 %.

Een opvallende expansie werd ook bereikt in de houtverwerkende nijverheid (+ 3.150), de kleding- en konfektienijverheid (+ 2.900) en de voedingswarenbereiding (+ 2.400). De bereikte percentages liggen in al deze sectoren ver boven deze van het land in zijn geheel. De totale tewerkstelling groeide in België aan met 6,8 % van 1950 tot 1960, tegenover 23 % in West-Vlaanderen.

De verbreding van de industriële basis van onze provincie gaat gepaard met een toenemende diversifikatie, waarvan vooral de krachtige ontplooiing van de metaalverwerkende nijverheid (inklusief de elektronika) het meest treffende aspekt is.

De doorbraak van de **metaalverwerkende nijverheid** in onze provincie ware niet denkbaar geweest zonder een kwarteeuw van voorbereiding in onze vakscholen en in enkele verspreide grotere bedrijven, die eveneens als kweekscholen gediend hebben. Zij is opvallend gespreid over ten minste vijf van de Westvlaamse arrondissementen. Wij geven hieronder enkele cijfers om dit te illustreren :

			Evolutie	
	1950	1961	Absoluut	pCt.
Brugge	4.773	10.100	+5.327	+111
Kortrijk	4.301	8.411	+4.110	+ 95
Roeselare	1.459	3.352	+1.893	+129
Ieper	1.018	2.242	+1.224	+120
Oostende	926	1.254	+ 328	+ 35

De achteruitgang van de tewerkstelling in de **textielnijverheid** in West-Vlaanderen daarentegen, met 4,6 %, is praktisch uitsluitend toe te schrijven aan het teruglopen van de mankracht in deze branche in het arrondissement Roeselare, van 6.200 eenheden in 1950 tot 4.400 in 1961. In het Kortrijkse daarentegen bleef de tewerkstelling in deze sektor met een niet noemenswaardige ver-

meerdering op nagenoeg hetzelfde peil van 31.500 eenheden.

In het arrondissement Roeselare is de **kleding- en konfektienijverheid** (inklusief de schoennijverheid) thans veruit de belangrijkste bedrijfstak, met 6.400 tewerkgestelden. Eveneens typisch voor het Roeselaarse is de **voedingsnijverheid** (2.117); in deze bedrijfstak is ook in andere arrondissementen uitbreiding te noteren.

De **bouwnijverheid** boekte in alle arrondissementen vooruitgang. De tewerkstelling in het Westvlaams **transportbedrijf** daalde, uitsluitend tengevolge van de achteruitgang van de tewerkstelling in deze branche in het arrondissement Oostende, van 1.200 eenheden in 1950 tot 550 in 1961. De **houtverwerkende nijverheid** is eveneens meer gespreid ontwikkeld.

Het is typisch voor West-Vlaanderen dat de tewerkstelling er gestegen is maar het aantal werkgevers verminderd, van 20.100 in 1950 tot 18.850 in 1960, hetzij met 6,4 %. In het Rijk steeg het aantal werkgevers in dezelfde tijdspanne met 1 % (circa 1.000). Deze daling deed zich echter uitsluitend voor bij de bedrijven met minder dan 5 werknemers. De 18.368 ondernemingen met minder dan 50 werknemers, omvatten in 1960 nog 47,5 % van de tewerkstelling in West-Vlaanderen tegenover slechts 37,1 % in het Rijk. Onze provincie is bij uitstek de streek van de kleine en middelgrote ondernemingen. Wij tellen nl. 14,3 % van de bedrijven met minder dan 50 tewerkgestelden van het Rijk.

Tabel 4 geeft een overzicht van de spreiding van de ondernemingen naar grootteklasse over de verschillende arrondissementen. In de arrondissementen Diksmuide, Veurne en Tielt komen geen ondernemingen voor met meer dan 500 tewerkgestelden. Ieper telt één enkel bedrijf in deze categorie, nl. de firma Picanol. Het enige bedrijf in het arrondissement Diksmuide van meer dan 100 tewerkgestelden behoort tot de branche van de voedingswarenbereiding. De acht ondernemingen met meer dan 1.000 tewerkgestelden, nl. 4 meer dan in 1950, telden in 1960 14.700 tewerkgestelden.

Typierend voor de Westvlaamse industriële structuur is het feit dat het grootste aantal, nl. 90 van de 261 grotere ondernemingen (+ 100 arbeidskrachten), voorkomt in de textielnijverheid, gevolgd door 31 bedrijven in de metaalverwerkende nijverheid en 27 in het bouwbedrijf.

Deze 261 ondernemingen met meer dan 100 werknemers vertegenwoordigen nagenoeg 40 % van de totale tewerkstelling.

Tabel 4 : Indeling van de bedrijven naar grootteklasse, per arrondissement, 30-6-1960

Grootte-klasse	Brugge	Diksmuide	Ieper	Kortrijk	Oostende	Roeselare	Tielt	Veurne	West-Vl.
— 5	3.116	570	1.585	3.239	1.700	1.382	849	1.162	13.603
5- 9	604	60	161	663	345	299	152	134	2.418
10- 19	296	29	78	408	172	192	85	48	1.308
20- 49	178	19	56	334	105	154	62	31	939
50- 99	67	5	15	118	33	65	20	10	333
100-199	28	—	8	67	20	30	7	3	163
200-499	10	1	1	38	3	11	3	1	68
500-999	5	—	—	9	2	6	—	—	22
1.000 en +	3	—	1	4	—	—	—	—	8
Totaal	4.307	684	1.905	4.880	2.380	2.139	1.178	1.389	18.862

Van 1947 tot 1960 werd de grootste achteruitgang in de **industriële** tewerkstelling geregistreerd in de stad Oostende, nl. een verlies van 1.478 arbeidsplaatsen. Andere gemeenten met opvallende achteruitgang in de industriële tewerkstelling zijn : Bredene (—341), Assebroek (—211), Eernegem (—191), Oostduinkerke (—186), Avelgem (—171), Tielt (—156), Wielsbeke (—117). Er waren 83 gemeenten waar de industriële tewerkstelling van 1947 tot 1960 achteruitgang, met in totaal 4.645 eenheden, en 8 gemeenten waar de tewerkstelling stationair bleef. Daartegenover zijn er 160 gemeenten waar de industriële tewerkstelling vooruitgang heeft geboekt. Hieronder volgen de 20 gemeenten met de grootste positieve veranderingen :

Brugge (B)	5.762
Zwevegem (K)	2.591
Zedelgem (B)	1.814
Moeskroen (K)	1.794
Izegem (R)	1.189
Kortrijk (K)	1.187
Roeselare (R)	1.186
Vichte (K)	1.077
Deerlijk (K)	958
Waregem (K)	769
Lichtervelde (R)	685
Emelgem (R)	586
Gits (R)	561
Heule (K)	560
Torhout (B)	547
Zwevezele (T)	541
Sint-Andries (B)	495
Meulebeke (T)	471

Ieper (Y)	469
Poperinge (Y)	414

Van deze 20 groeikernen, waarvan sommige een agglomeratie vormen zoals de vijf gemeenten in het Roeselaarse, zijn er 16 gelegen in de arrondissementen Brugge, Roeselare en Kortrijk. In deze kerngemeenten op de as Brugge-Kortrijk zijn 75.700 tewerkgestelden in de industrie gekoncentreerd, hetzij 70 % van de totale industriële tewerkstelling van onze provincie. De andere losse kernen, nl. Ieper en Poperinge in de Westhoek enerzijds en Meulebeke en Zwevezele anderzijds, omvatten respectievelijk 3.600 en 1.900 tewerkgestelden.

Uit deze enkele gegevens blijkt weliswaar de sterke groei van de Westvlaamse industrie, maar komen anderzijds wel zeer duidelijk de regionale verschillen binnen West-Vlaanderen zelf naar voren. Alhoewel wij ons hier niet op het plan van de regionale industrialisatiepolitiek wensen te begeven, wijzen deze enkele gegevens er ongetwijfeld op, dat het ogenblik zekerlijk gekomen is om binnen West-Vlaanderen zelf de spreiding van de industriële activiteiten naar enkele geschikte kernen links en rechts van de arrondissementen Brugge, Roeselare en Kortrijk met nieuwe middelen te stimuleren.

Wij willen dit artikel over de groei van de tewerkstelling in West-Vlaanderen gedurende de laatste tien jaren niet besluiten, zonder ook nog even de voorlopige resultaten van de wet van 18 juli 1959 te bekijken. In uitvoering van deze wet werden einde 1959, voor een periode van drie jaren, d.w.z. tot einde 1962, 43 gemeenten als ontwikkelingsgewesten aangeduid. De aldaar gelokaliseerde investeringen

konden hiervoor van extra rentetoeelagen genieten.

In deze 43 gemeenten is de tewerkstelling van 1958 tot 1960 met 2.100 eenheden of 6 % gestegen. Voor de provincie in haar geheel is het overeenstemmend cijfer slechts 1,8 %.

De investeringen welke thans beslist zijn, maar slechts in 1962 en later een belangrijke stijging van de tewerkstelling zullen medebrengen, laten een verdere expansie voorzien van ten minste 10.000 arbeidsplaatsen. In een volgende bijdrage zullen wij het aanbod van arbeid in West-Vlaanderen even onderzoeken.

DE REPRESENTATIEVE WAGEN VOOR DE ZAKENMAN

Officieel koncessionaris :

ETN VAN BIERVLIET Gebrs

P.V.B.A.

Scheepsdalelaan 8, BRUGGE

Tel. 336.26

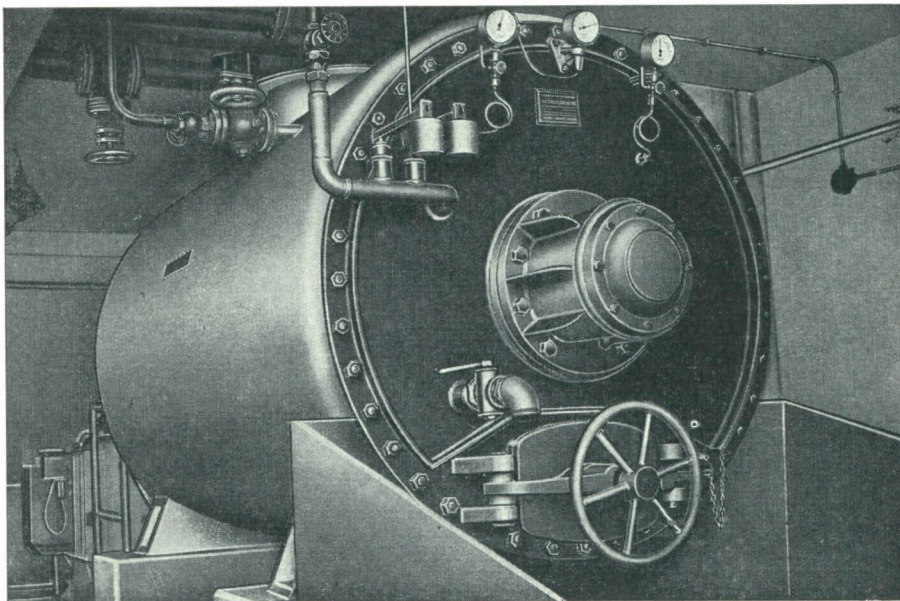
MERCEDES-BENZ

STERILISEER- SMELT- en DROOG- TOESTEL

met roerwerk
voor het
verwerken
van alle
slachtafval,
vervaardigen
van bloedpoeder,
enz.

Standardtypes :

2600 - 4000 en
6300 liters

N.V. Konstruktiewerkhuizen
VANDEKERCKHOVE
Bruggesteeweg 374, ROESELARE